

Referat fra. 1. Vandrådsmøde, vandopland 1.5 Randers Fjord

Dato: 21. januar 2020 kl. 16:00-18:00.

Sted: Viborg Rådhus, Prinsens Allé 5, Lokale M5, 8800 Viborg.

Deltagere (17): Lars Kielsgaard, Langaa Sportsfiskerforening og Gudenåssammenslutningen lakseprojektet; Ole Bøgh Vinther, Birdlife/DOF; Kim Aarestrup, Danmarks Sportsfisker Forbund; John Eistrøm, Gudenåens Ørredfond; Erik Revsbech Jensen, Djurslands Landboforening; Anders Ahrenfeldt, Dansk Skovforening; Kjeld Bach, Landboforeningen Midtjylland; Christian G. Jensen, Landboforeningen Kronjylland; Maria Pilgaard, Landbrug og Fødevarer; Karl Christiansen, Uldum Kær Naturlaug; Lone Frandsen, Nørreålav; Hans Østergaard, Bæredygtigt Landbrug; Klaus Frank, Silkeborg Fiskeriforening; Stig Jensen, Dansk Naturfredningsforening; Ole Tikjøb, Dansk Kano og Kajak Forbund; Niels Toft, Vandløbslauget GST; Thorkil Danielsen, Friluftsrådet.

Ikke til stede (2): Repræsentant fra Dansk Akvakultur; repræsentant fra DANVA.

Kommunerepræsentanter (3): Morten Fischer Jørgensen, Randers Kommune; Jan Kunstmann, Horsens Kommune; Bjarne Laursen, Hedensted Kommune.

Sekretariat (3): Jørgen Jørgensen, Viborg Kommune (mødeleder); Esben Tarpgaard, Limfjordsrådet; Vibeke Dahlgaard, Viborg Kommune (referent).

Dagsorden

1. Velkomst og præsentation
2. Godkendelse af dagsorden
3. Oplæg om vandområdeplanlægning
4. Retningslinjer for vandrådets arbejde
5. Drøftelse af arbejdsprocessen
6. Gennemgang af vandrådets opgave
7. Præsentation af IT-værktøj for arbejdet
8. Inputs fra rådets medlemmer
9. Emner til næste møde
10. Eventuelt

1. Velkomst og præsentation

Jørgen Jørgensen bød velkommen til tredje vandrådsproces 2019-2020. Jørgen Jørgensen spurgte, om vandrådet kunne acceptere at gå lidt over tiden til dagens møde på grund af en tætpakket dagsorden. Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer meddelte, at hun havde en skarp bagkant, og Jørgen Jørgensen understregede, at han ville tilstræbe, at afslutte mødet som planlagt kl. 18:00 – senest kl. 18:15. Esben Tarpgaard supplerede, at han gerne ville blive til kl. 18:30 og give interesserede en introduktion til IT-værktøjet. Vandrådssekretariatet og vandrådets tilstedeværende medlemmer præsenterede kort sig selv. Til stede som observatører var tre medlemmer af teknikergruppen tilknyttet Vandrådet fra henholdsvis Randers, Hedensted og Horsens Kommuner.

2. Godkendelse af dagsorden

Jørgen Jørgensen bemærkede, at der var justeret en lille smule på dagsordenen i forhold til dagsordenen vedhæftet mødeindkaldelsen. Jørgen Jørgensen spurgte, om vandrådet havde bemærkninger til dagsordenen og tilføjede, at selvom punkt 8 på dagsordenen hed "Inputs fra rådets medlemmer", var det naturligvis velkomment at kommentere og stille spørgsmål undervejs.

Repræsentanten fra Nørreålav bemærkede, at Punkt 4 "Retningslinjer for vandrådets arbejde" burde ændres til "Forslag til retningslinjer for vandrådets arbejde", eftersom der var forhold i retningslinjerne, hun gerne ville drøfte. Jørgen Jørgensen bekræftede, at de tilsendte retningslinjer var et udkast og ville blive drøftet senere på mødet.

Repræsentanten fra Bæredygtigt Landbrug kommenterede i forhold til Punkt 3 "Oplæg om vandområdeplanlægning", at som nyt medlem af vandrådet ville det være ønskeligt at få en status for de foregående vandrådsprocesser i 2014 og 2017: Hvem har gjort hvad? Hvor langt er man kommet? Jørgen Jørgensen svarede, at det er også ideen at komme ind på, hvad der er sket efter de sidste to vandråd. I forhold til Punkt 3 har han dog på baggrund af erfaring fra de tidligere vandrådsprocesser prioriteret til dette første vandrådsmøde at give vandrådet en grundlæggende baggrundsviden om vandområdeplanlægning. Status på vandrådsprocesserne i 2014 og 2017 vil derfor være på dagsordenen til næste vandrådsmøde d. 2. marts 2020.

Dagsordenen godkendtes.

3. Oplæg om vandområdeplanlægning

Jørgen Jørgensen indledte med en introduktion til vandområdeplanlægning på henholdsvis EU-, stats- og kommunalt niveau. Vandrammedirektivet er rammen for, hvad vandrådet skal lave, men der er også andre direktiver, og de danner grundlag for regulering af overfladevand i Danmark. Der er ting, staten tager sig af og ting – såsom overfladevand og vandløb – som kommunerne tager sig af. Vandrådets opgave er set i dette lys begrænset. Vandrådet kan ikke lave politik på andre områder. Gennemførelse af de indsatser, der udkommer af vandrådsprocessen, er en kommunal opgave, og kommunale myndighedsafgørelser må ikke konflikte med vandområdeplanens rammer og planens mål.

Jørgen Jørgensen forklarede derefter arbejdsmetoden og cyklussen for vandområdeplanlægning. Han bemærkede, at vandrådet kommer ind i planlægningen i løbet af basisanalysen og den del af processen, hvor der stadig ikke forelægges et planudkast. Det er derfor et gunstigt tidspunkt i forhold til at få indflydelse.

Jørgen Jørgensen opsummerede, at vandrådets opgave er at rådgive kommunerne om, hvilke indsatser der skal laves. Kommunen skal derefter gennemføre indsatserne. Det sker gennem et forprojekt (herunder kommer alle lodsejere, der bliver berørt, i spil) og derefter et realiseringsprojekt. Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer bemærkede, at processen kan risikere at stoppe allerede efter en forundersøgelse. Jørgen Jørgensen medgav, at de i Viborg Kommune har haft eksempler på dette og tilføjede, at det også kan ske, at lodsejer ikke går med til forslaget, og i få tilfælde kan det ende med ekspropriation.

Jørgen Jørgensen præsenterede den økonomiske ramme for vandrådsarbejdet og bemærkede, at der skal en fjerde planperiode til, hvis alle de indsatser, der er behov for, skal komme i mål.

Repræsentanten fra Nørreålav spurgte, hvor punktet med vandløbsvedligeholdelse kommer fra. Jørgen Jørgensen svarede, at det kommer fra vejledningen fra Miljøstyrelsen.

Jørgen Jørgensen understregede, at der er en række hensyn, der ikke kan tages i vandrådet. Det er dog en forpligtigelse, at der sikres synergi med andre vandløbsindsatser. Vandrådet må derfor gerne gøre opmærksom på, hvor der kunne være andre hensyn at tage.

4. Retningslinjer for vandrådets arbejde

Jørgen Jørgensen præsenterede et udkast til retningslinjer for vandrådets arbejde. Retningslinjerne er udformet på baggrund af de retningslinjer for vandrådets arbejde, som blev vedtaget ved de to foregående vandrådsprocesser, med tilretninger der afspejler den ændrede opgave. Retningslinjerne udstikker de overordnede rammer for opgaven med udgangspunkt i Miljø- og Fødevarerministeriets vejledning, samtidig med, at de fastlægger de retningslinjer, dette specifikke vandråd ønsker at arbejde indenfor.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer bemærkede, at punktet om vandrådets opgave var mangelfuld, og at det bør tilføjes, at vandrådet skal rådgive om indsatser.

Repræsentanten fra Nørreålav gjorde opmærksom på, at der ligger en bekendtgørelse til vandrådet samt en vejledning. Hun foreslog, at vandrådet arbejder med vejledningen, idet den giver videre rammer for vandrådets arbejde. Som et eksempel på begrænsninger i retningslinjerne henledte hun opmærksomheden på, at det er formuleret som et krav i retningslinjerne, at der skal være total enighed i vandrådet. Hun mente, at dette ville være umuligt og potentielt kunne låse vandrådet i nogle situationer. Hun tilføjede, at bekendtgørelsen i sig selv ikke er indviklet at arbejde med. Jørgen Jørgensen svarede, at retningslinjerne er tænkt til at adressere, hvad vejledningen ikke kommer ind på. Han præciserede, at kravet om enstemmige beslutninger kun gælder emner, der ligger udenfor opgaven. Der behøver ikke ellers at være enstemmighed.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer bemærkede, at retningslinjerne er formuleret for kringlet. Jørgen Jørgensen svarede, at tanken med retningslinjerne var at lave nogle spilleregler. Han medgav, at de givetvis kan formuleres mere enkelt og eventuelt referere til vejledningen og præcisere, at det er dén, der er grundlag for vandrådets arbejde.

Repræsentanten fra Bæredygtigt Landbrug spurgte, hvordan vandrådet forholder sig til spildevand. Han tilføjede, at hvis der ikke snakkes om miljøødelæggende stoffer, sker der ikke noget på området. Esben Tarpgaard og Jørgen Jørgensen svarede, at det er beskrevet i vejledningen, at man kan kommentere i IT-værktøjet, at der er et problem med spildevand, men at vi kan ikke løse problemer eller lave indsatser med spildevand.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer kommenterede, at det kunne være en fordel, hvis alle kunne beskrive deres forventninger til det her arbejde, og at der synes at være behov for at tage en snak om, hvordan vi kommer ind til kernen i den her opgave.

Jørgen Jørgensen spurgte om retningslinjerne skulle parkeres.

Repræsentanten fra Danmarks Sportsfiskerforbund bemærkede, at han ikke mener, der ligger en begrænsning i retningslinjerne, når det er vandrådet, der godkender dagsordenen, men man selvfølgelig godt kan spørge, hvad man skal med retningslinjerne. Der er et element af "Djøfisering" i formuleringerne. De siger ikke meget om, hvad vandrådet skal lave.

Repræsentanten fra Dansk Naturfredningsforening kommenterede, at det vil være fint at lade retningslinjerne ligge for nu. Vejledningen kan komme med på næste møde.

Jørgen Jørgensen konkluderede, at vi lader retningslinjerne ligge for nu.

5. Drøftelse af arbejdsprocessen

Repræsentanten fra DOF spurgte, om kommunerne har nægtet at høre, hvad vandrådet har sagt i tidligere processer. Jørgen Jørgensen svarede, at han mener, kommunerne ved den politiske behandling af vandrådernes forslag har været

meget lydhøre. Repræsentanten fra Danmarks Sportsfiskerforbund bekræftede, at kommunerne har været lydhøre, og at det mest er staten, der har været et problem.

Jørgen præsenterede vandrådets sammensætning, meddelte om Kloakmestrenes udtrædelse af vandrådet samt en henvendelse fra Foreningen til Bevarelse af Tange Sø modtaget søndag d. 19. januar 2020. I henvendelsen anmoder foreningen om indtrædelse i vandrådet. Jørgen Jørgensen præsenterede argumenter for og imod foreningens indtrædelse. Argumenterne for er, at Kloakmestrene er trådt ud af vandrådet, som derfor nu kun tæller 19 medlemmer, og at der dermed er plads til et ekstra medlem. Dernæst kan det også argumenteres for, at foreningen vil passe udmærket ind i interessebalancen i vandrådet. Argumenterne imod er, at ansøgningsfristen er overskredet. Der er i tilgift givet afslag til én anden forening blandt andet med den begrundelse, at deres interesser ligger i sø fremfor vandløb. Vi kunne med dette in mente godt blive udfordret i forhold til at forsvare, hvorfor Foreningen til Bevarelse af Tange Sø skal have den sidste plads i vandrådet, frem for en forening, der har ansøgt rettidigt.

Et vandrådsmedlem kommenterede, at han gerne ville protestere over, at Foreningen til Bevarelse af Tange Sø passer udmærket ind i interessebalancen i vandrådet.

Repræsentanten fra Nørreålv spurgte, om man kunne gå efter princippet "først til mølle". Repræsentanten fra Danmarks Sportsfiskerforbund bemærkede, at det ville være udemokratisk. Skal der nye medlemmer ind, bør man i stedet åbne op for processen igen, lave ny deadline og en ny udvælgelsesproces.

Jørgen Jørgensen konkluderede, at vandrådets holdning til anmodningen fra Foreningen til Bevarelse af Tange Sø var noteret og vil blive vendt med embedsmandsgruppen, hvorefter der vil blive taget en beslutning.

Jørgen Jørgensen præsenterede tids- og procesplanen og lagde op til på næste vandrådsmøde at beslutte overordnede prioriteringskriterier. De kriterier skal de kommunale teknikere bruge som grundlag for deres videre arbejde. Til det tredje møde skal de enkelte vandløbsstrækninger så diskuteres.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer spurgte, om forslag skal være med udgangspunkt i minimum kilometer og/eller økonomisk ramme? Jørgen Jørgensen svarede, at kommuner vil prøve at give et bud på den fulde indsats, men at der til vandrådets arbejde vil ligge et forslag, der ligger inden for rammen.

Et medlem af vandrådet gjorde opmærksom på, at vandrådet skal have tilsendt koder til IT-værktøjet. Derudover har de endnu ikke fået tilsendt den samlede vandrådspakke. Vibeke Dahlgaard gjorde opmærksom på, at der via et link er henvist til materialet i indkaldelsen til første vandrådsmøde, men at hun vil sende begge dele hurtigst muligt.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer spurgte, om vandrådet fik listen med prioriteringer med hjem. Jørgen Jørgensen bekræftede, at sekretariatet fremsender referat og øvrigt mødemateriale og uddybede, at det først er på det tredje vandrådsmøde, kommunernes forslag forelægges for vandrådet. Kommunernes prioriteringskriterier drøftes og besluttet på det andet vandrådsmøde. På det andet møde kan der også vises videoer af forskellige vandløbstyper. Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer bemærkede, at hele essensen ligger på tredje vandrådsmøde. Processen i 2017 gav erfaring med, at der måske er brug for mere tid (sandsynligvis et fjerde møde) til den diskussion. Der nikkes rundt om bordet. Jørgen Jørgensen svarede, at opgaven denne gang er nemmere end i 2017. Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer kommenterede, at vandrådet forud for tredje vandrådsmøde er nødt til at kunne gå ind i IT-værktøjet. Jørgen Jørgensen understregede, at vandrådssekretariatet stadig tænker over, hvordan processen på tredje vandrådsmøde gøres bedst, og om der kan gøres noget på andet vandrådsmøde, som kan forberede vandrådet. Esben Tarpgaard forklarede, at vandrådet kan se det, så snart kommunerne indtaster noget, og så snart de får log-in til IT-værktøjet. Repræsentanten fra Nørreålv spurgte, om man kan se hele landet i IT-værktøjet, hvilket Esben Tarpgaard bekræftede.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer bemærkede, at der er mange irrelevante vandløb (fx med en spærring), så en screening af, hvilke vandløb det er relevant at diskutere, er væsentlig for vandrådet, før man kan gå ind og arbejde ordentligt som vandråd.

Repræsentanten fra Gudenåens Ørredfond (GØF) spurgte, hvor langt kommunerne er kommet siden vandrådsprocesserne i 2014 og 2017, da dette er vigtigt at vide for at kunne diskutere prioriteringerne. Jørgen Jørgensen svarede, at dette tages op på næste møde. Esben Tarpgaard supplerede, at nogle resultater også er beskrevet i vejledningen.

Jørgen Jørgensen forklarede konceptet med lokale arbejdsgrupper, fx Det Grønne Råd.

Jørgen Jørgensen spurgte vandrådet på baggrund af en ekstern henvendelse, hvorvidt udkast til dagsordener til de resterende vandrådsmøder kan offentliggøres på Gudenåkomiteens hjemmeside inden møderne frem for først at blive offentliggjort efterfølgende, sådan som praksis har været de foregående år. Dette var der opbakning til fra vandrådet.

Vibeke Dahlgaard spurgte ind til vandrådets holdning til at dele navn og mailadresse med vandrådsmedlemmer og oplandskommunerne i forbindelse med den politiske behandling. Der er opbakning fra vandrådet i forhold til at dele navn og mailadresser.

6. Gennemgang af vandrådets opgave

Esben Tarpgaard gennemgik de generelle prioriteringskriterier.

Repræsentanten for Dansk Skovforening pointerede, at den sidste dot ("Indsætterne prioriteres efter forventning om gennemførlighed i forhold til lodsejere og konsekvenser for afvanding") er meget relevant, så der ikke prioriteres indsatser, som lokale synes er helt håbløse.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer kommenterede, at der var gode takter i prioriteringskriterierne, men spurgte også til, hvordan man arbejder med det i et GIS-værktøj. Hvad ligger bagved, når man skal ind og lave screeningen? Esben Tarpgaard svarede, at prioriteringer er begrænset af lokal viden, og at det er klart bedst at arbejde der, hvor vi kender vandløbene.

Repræsentanten fra Bæredygtigt Landbrug spurgte, om der er en skillelinje mellem offentlige og private vandløb, eller om projekter kan komme helt ind i private vandløb. Esben Tarpgaard svarede, at man ikke kan se i IT-værktøjet, om et vandløb er privat eller offentligt. Jørgen Jørgensen supplerede, at i forhold til vandrådets opgave har det ingen betydning, om et vandløb er offentligt eller privat, og at lodsejeren altid skal godkende et projekt.

Repræsentanten fra Nørreålav spurgte, om de 336 spærringer er de spærringer, der er tilbage, når de spærringer, der allerede skulle have været fjernet, er fjernet? Esben Tarpgaard bekræftede og svarede, at de 336 er dem der er mulighed for at vælge.

Esben Tarpgaard gennemgik listen over virkemidler til forbedring af de fysiske forhold i vandløb. Man kan godt bruge flere virkemidler på samme område. Fx 30% grus og 70% genslyngning. Når først et virkemiddel er godkendt, er det en meget tung proces at bede om nye virkemidler.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer ville gerne vide mere om, hvornår man kan sige at have opnået god økologisk tilstand.

Repræsentanten fra Gudenåens Ørredfond spurgte til plantning af vandplanter. Esben Tarpgaard forklarede, at dette ikke er et virkemiddel. Det skal gerne komme af sig selv.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer bemærkede, at det giver mening at se udlægning af groft materiale i sammenhæng med sandfang.

Esben Tarpgaard bemærkede, at genslyngning er utrolig effektivt, og at alle vandløb har godt af slyng. Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer spurgte til erstatninger ved genslyngning, hvilket også koster. Esben Tarpgaard forklarede, at den udgift hører til i en anden pulje. Han supplerede, at genslyngning er enklest at bruge i vådområdeprojekter, hvor man kan lave en jordfordeling.

Repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer bemærkede, at etablering af sandfang giver driftsudgifter, hvorfor kommuner ikke ønsker at bruge det. Men det er jo ærgerligt, hvis man kan lave det steder, hvor der er noget lodsejeropbakning. Men man skal selvfølgelig ikke placere det, hvor det ikke giver mening. Jørgen Jørgensen understregede, at man i Viborg Kommune ikke har en principiel holdning til ikke at ville lave sandfang, men at det er nødvendigt med en individuel vurdering.

7. Præsentation af IT-værktøj for arbejdet

Esben Tarpgaard demonstrerede log-in processen og gennemgik forskellige handlinger i IT-værktøjets kortfunktion. Vandrådssekretariatet tilbyder hjælp til vandrådets medlemmer, hvis brugen af værktøjet volder vanskeligheder.

8. Inputs fra rådets medlemmer

Jørgen Jørgensen opsummerede væsentlige punkter fra dagens møde, og der var ikke yderligere bemærkninger fra de tilstedeværende vandrådsmedlemmer.

9. Emner for næste møde

Det er noteret, at der til næste vandrådsmøde gennemgås status for de sidste to vandrådsprocesser i 2014 og 2017.

Det er noteret, at retningslinjerne for vandrådets arbejde tages op igen på næste vandrådsmøde.

Det er noteret, at repræsentanten fra Landbrug og Fødevarer på næste vandrådsmøde gerne vil vide mere om, hvornår man kan sige at have opnået god økologisk tilstand.

Det er noteret, at sekretariatet på næste vandrådsmøde præsenterer forslag til, hvordan vi tilrettelægger 3. vandrådsmøde.

Det er noteret, at anmodningen fra Foreningen til Bevarelse af Tange Sø vil tages op igen på næste vandrådsmøde.

Det er noteret at beslutte overordnede prioriteringskriterier på næste vandrådsmøde.

10. Eventuelt

Referat og slides vist på mødet vil efterfølgende blive sendt til medlemmer af vandrådet og teknikergruppen.

Det er er noteret, at vandrådsmedlemmerne skal have tilsendt links til materiale fra Miljøstyrelsen, prioriteringskriterier samt vejledning og adgang til IT-værktøj.

Det er noteret, at næste vandrådsmøde vil fastsættes til at vare tre timer inkl. spisning frem for to timer.